

TURLI SOHALARDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN KENG QAMROVLI FOYDALANISH

Xasanova Mohichexra Farxod qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti 2-bosqich talabasi

xasanovamohichehra668@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada mamlakatimizda sun'iy intellekt texnologiyalarining sezilarli yutuqlarga erishgan sohalari va bundan tashqari sun'iy intellektning turli sohalarda keng qamrovli texnologiyasi haqida fikr yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, ChatGPT, ta'lim, tibbiyot sohasi*

Abstract: *This article reflects on the areas of artificial intelligence technology in our country that have made significant progress, as well as on the comprehensive technology of artificial intelligence in various fields.*

Keywords: *artificial intelligence, ChatGPT, education, medical field*

KIRISH

Hozirgi kunda ta'lim, transport, qishloq xo'jaligi, kiberxavfsizlik, sog'likni saqlash va deyarli barcha sohalarda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanilmoqda jumladan:

1. Transport sohasida sun'iy intellektdan foydalanish uchuvchisiz transport vositalaridan foydalanish, transport oqimini prognozlashni hisobga olgan holda yo'nalishni optimallashtirish, xavfli vaziyatlarning oldini olish va nosozliklarni bashorat qilish orqali haydash xavfsizligini ta'minlash orqali amalga oshiriladi¹. Bir nechta avtomobil ishlab chiqaruvchilari bugungi kunda sun'iy intellekt (AI) texnologiyalarini o'z avtomobillariga kiritmoqdalar. Tesla, Audi, BMW, Mercedes-Benz, Ford va Toyota kabi mashhur avtomobillarda AI texnologiyalaridan foydalangan holda avtomatik haydash, xavfsizlikni oshirish, ovozli boshqaruv, favqulodda avtomatik tormozlash, dinamik radar kruiz nazorati va boshqa ilg'or xususiyatlarini taqdim etadi, bu esa haydovchilarga qaraganda tezroq reaksiyaga kirishib avtomobilni turli funksiyalarini qo'llarsiz boshqarish imkoniyatini va to'qnashuvlarning oldini olishda yordam beradi.

2. Tibbiyotda sun'iy intellekt texnologiyalari tibbiy tasvirni tahlil qilish, yangi dori-darmonlarni ishlab chiqish, robotexnika yordamida jarrohlik operatsiyalarini bajarish, giyohmand moddalarni aniqlash, kasalliklarni bashorat qilish kabi xususiyatlari bilan inson sog'ligini yaxshilashda yordam beradi.

3. Qishloq xo'jaligida sun'iy intellekt yordamida yovvoyi o'tlarni aniqlash, meva sabzovotlarni saralash robotlari orqali kamera va datchiklari yordamida ekinlarning pishishi va holatini tahlil qilish, zararkunandalarga qarshi kurashish, sug'orish, o'g'itlash kabi xususiyatlari bilan fermerlarga ancha yengillik yaratib bermoqda.

4. Ta'lim sohasida –sun'iy intellekt individual darslarni yaratish, bilimlarni avtomatlashtirilgan baholash, til o'rganish kabi xususiyatlari bilan nogiron talabalar uchun optik belgilarni aniqlash bosma matnni nutqqa yoki Brayl alifbosiga aylantirish orqali ko'rishda nuqsoni bo'lgan talabalarga yordam berishi mumkin.

va yana bir qancha sohalarda amalga oshirilayotgan sun'iy intellekt texnologiyalarini misol qilib keltirsak bo'ladi. 2023-yil 9-noyabrdan boshlab ChatGPT chat botida o'zbek raqami orqali ro'yhatdan o'ta olish imkoni tug'ildi. ChatGPT (Chat generative pre-trained transformer) – OpenAI tomonidan yaratilgan bo'lib turli xil tillarga oid (Python, Java, C, C++ va boshqa) dasturiy kodlar yozish, talabalar uchun kurs ishi, she'r, insholar va maqolalar yozish, bir tildan ikkinchi tilga tarjima qilish kabi va boshqa imkoniyatlari bilan yordam beryapti. Ayni vaqtda ChatGPT ning 3.5 versiyasidan foydalanish bepul bo'lib 4-versiyasidan foydalanish esa 20 dollarlik miqdorida oylik to'lov talab etmoqda. Bu yerda ChatGPTning 3.5 versiyasidan foydalangan holda bir nechta savollar berib ko'rildi.

Bular qishloqlardan kelib sanoat davrini barpo qilganlarning avlodlari. Bular yoshliklarida na depressiyaga duchor bo'lgan, na urushni ko'rgan, bularning o'miga tanballikka g'arq bo'lganlarning o'g'il-qizlardir. Bular uy sotib olishni yoki tekinga uylik bo'lishni, buning ustiga esa qo'shimcha televizor, gilam, muzlatgich va avto ulov, so'ng esa dala hovli yoki shahar tashqarisidagi kottejlarni orzu qilganlardir. AQSH va Rossiya, Olmoniya va Britaniyalarda ham ahvol taxminan shunday bo'lgan. Farzandlarchi? Farzandlar – ortiqcha sarf-harajat! Ular ishlashga va pul topishga, mansab pillapoyalandan ko'tarilishga hamda ishdan so'ng yaxshi dam olishga xalaqit qilgan. XX asrning ikkinchi yarmi avlodi butun umrlari davomida farzandlari jonlariga tegmasligi uchun harakat qilib yashashgan. Bu avlod butun umrlari mobayinida iste'molchi bo'lib kelgan va komfortda yashagan, kelajak avlod uchun hech narsa qilmagan, ularni o'ylamagan. Va bu iste'molchilar, ya'ni qo'llari nimaga tegsa vayron qiladiganlar, ajdodlari qunib ketgan narsalarni ham yeb bittirganlar, yaqin kelajakda "qariganimizda farzandlarimiz bizlarga qarashmayapti", deb dod-voy qilishadi... inglizchaga ushbu matnni o'girib ber

ChatGPT Poe

Here is the translation of the provided text into English:

"These are the generations that have experienced industrialization. Some of them suffered from depression during their youth, while others witnessed wars. Their children, in turn, leaned towards materialism instead of spiritual values.

They aspired to buy a house or have their own apartment, along with additional luxuries such as a television, clothing, refrigerator, and a car. Later on, they dreamt of owning a country cottage or a suburban villa. The situation was probably similar in the United States, Russia, Germany, and Britain.

What about their children? The children were an additional expense! They aimed to work and make money, to rise above their parents' social status, and to find happiness after work. They didn't pay much attention to having children throughout their lives.

The second half of the 20th century was characterized by the fact that this generation did not devote their lives to their children. They lived comfortably, enjoying their lives, without considering the future generations. And these self-indulgent individuals, who only cared about themselves, consumed what their ancestors had built and even ate up the things that were supposed to be for the future. They would lament, saying, 'Our children will not take care of us in our old age.'

Please note that the translation provided is an interpretation of the text and may not capture the exact nuances or intentions of the original text.

D
mater

unga referat yozish va

ChatGPT Poe

Suniy eskirish (random sampling) statistikasida muhim bir konsepttir. Bu referatda, suniy eskirishning nima bo'ldi, nima uchun ishlatilidigini, suniy eskirishning turlarini va qidiruv sohalarini tushuntirib beraman.

Suniy eskirish, bir amaldagi ma'lumotlarni olish usulidir. Bu usul bilan, ma'lumot to'plami (masalan, so'zlar to'plami) ichidan o'z-o'zidan to'plamdan tashkil topgan bir sampul (yoki eskirish) tan.

Suniy eskirishning rivojlanish sohalaridan biri tahlil va tahlil bo'lsa, soha kompyuter grafikasi va kompyuter o'yinlari bo'ladi. Suniy eskirish yordamida kompyuter o'yinlarida tasodifiylik va tasodifiylik hisiyatini ta'minlash mumkin.

Suniy eskirish turli xil turlari mavjud, ammo uchta asosiy turining yaratilishidir:

1. Tasodifiy suniy eskirish (Simple Random Sampling): Ushbushda har bir elementning tashqi ko'rinishi teng bo'ladi. Tasodifiy suniy eskirishning joylashuvi va obyektivligi uchun.
2. Taqqoslash (Stratified Sampling): Boshqa suniy eskirish turlariga nisbatan bu to'plamda bir nechta eski qunibqa bo'linan. Har bir qunibqdani moddalar suniy eskirish orqali

n! - n faktorialni hisoblash dasturi

ChatGPT Poe

N faktoriali (n!) ni hisoblash uchun Python kodini quyidagicha yozamiz:

```
python
# Dasturda n faktorialini hisoblash uchun
# n ni foydalanuvchidan olib olamiz
n = int(input("n ni kiriting: "))

# n faktorialini hisoblash
faktorial = 1
for i in range(1, n + 1):
    faktorial *= i

# Natijani chiqaramiz
print("n faktoriali:", faktorial)
```

Ko'rib turganimizdek ChatGPT to'g'ri va aniqlikda berilgan vazifalarni a'lo darajada bajardi. Ta'limda ChatGPT dan foydalanish orqali talabalar ko'rsatma va

maslahatlar, sifatli muloqot tajribasi, ideya va ilhom olishlari mumkin. Hozirgi vaqtda oliy ta'limda sun'iy intellekt qo'llanishiga plagiat aniqlash, ta'limni boshqarish tizimlari, chatbotlar va virtual yordamchilar, til o'rganish ilovalarini misol qilishimiz mumkin. Yurtimizda odatda o'qituvchilar testlarni baholash, uy vazifalarini baholash, hujjatlarni to'ldirish, maruza resurslarini tartibga solish shu kabi mashg'ulotlarga ko'p vaqt sarflashlari mumkin shu sababdan ta'lim sohasida sun'iy intellekt texnologiyasidan foydalanish orqali yuqori natijalarga erishish mumkin. Bundan tashqari sun'iy intellekt "O'tkan kunlar", "Sariq devni minib", "Ikki eshik orasi", "Boburnoma" kabi asarlar muallif ta'riflari asosida kitobdagi qaxramonlarga moslab qiyofa chizib berishi va o'zbek IT mutaxassislari Alisa, Siri, Alexa kabi sun'iy intellektlarga o'xshagan Mohir AI birinchi o'zbek sun'iy intellektini 2023-yil yakuniga qadar yaratishlari bilan endilikda global bozorda o'zbek mahsuloti bo'lishi yurtimizda IT sohasining rivojlanishidan dalolat beradi². Ushbu <https://tinywow.com/saytda> esa rasm videolarni tiniqlashtiruvchi, orqa fondlarni yo'qotuvchi, slayd tayyorlovchi va hokozo 100dan ziyod bepul sun'iy intellektlar mavjud. Qishloq xo'jaligida robotlar yordamida begona o'tlarni nazorat qilish fermerlarimiz uchun yangi yo'nalishni ochdi deb atasak mubolag'a bo'lmaydi. Sun'iy intellekt texnologiyasida davom etayotgan yutuqlar qishloq xo'jaligining turli sohalarida inovatsiyalarini yaqin orada kutishimiz mumkin. Sun'iy intellekt sog'liqni saqlashning qulayligini yaxshilashga ham yordam beradi. Masofaviy monitoring va virtual maslahatlar tibbiy yordam olish oson bo'lmagan bemorlarga murojaat qilish uchun tobora ko'proq foydalanilmoqda. Sun'iy intellektga asoslangan chatbotlar bemorlarga sog'liqni saqlash bo'yicha muhim ma'lumotlarga kirishda yordam beradi va hatto bemorlarni alomatlariga qarab aniqlashi mumkin³. Tibbiy tasvirlashda AI vositalari kompyuter tomografiyasi, rentgen nurlari, MRI va boshqa tasvirlarni inson radiologi o'tkazib yuborishi mumkin bo'lgan shikastlanishlar yoki boshqa topilmalar uchun tahlil qilish uchun ishlatiladi⁴. Bugungi kunda ko'rish, his qilish, miya signallarini sharhlash va ularni pratez harakatlariga aylantirishda sun'iy intellektning o'рни beqiyos. Yurtimizda imkonyati cheklangan insonlar uchun protez qo'l va oyoqlarni zamonaviy boshqarish tizimlari yanada rivojlantirishimiz bugungi kunda dolzarb. Xususan ko'p tarmoqli Python dasturlash tili boshqarish buyruqlari, imo-ishoralarni aniqlash, tanib olish kabi imkonyatlari bilan protez qo'l tizimini boshqarish imkonini beradi. Shuni takidlash kerakki, sun'iy intellekt hayotimizning har bir sohasiga katta ta'sir qilmoqda.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, maqolada mamlakatimizda sun'iy intellekt texnologilari haqida qisqacha fikr mulohazalar yuritildi. Yurtimizda sun'iy intellekt texnologiyalarini turli sohalarga integratsiyalashuvi, sun'iy intellektni rivojlantirishga qiziqish va mamlakatimizda say-harakatlar ortib borayotganidan dalolat beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://poe.com/chat/2tvvvvxy4e9w26f2hwi>
2. <https://www.analyticsinsight.net/8-ways-ai-is-used-in-education/>
3. Filipova I.A. Sun'iy intellektni huquqiy tartibga solish: ma'ruzalar kursi, Samarqand 2022
4. <https://kun.uz/>
5. Sun'iy intellekt: prognozlar ,tarmoqlar va istiqbollar bo'yicha DAYJEST, Toshkent 2021